

LAISSEZ-FAIRE

Vážení příznivci individuální svobody, Laissez Faire Vám jako pokaždé přináší i v květnu zajímavé a přemýšlivé texty, ať už se jedná o původní české články nebo o překlady myšlenek liberálních myslitelů z celého světa.

Ve Spojených státech dnešních dnů nabývá na intenzitě debata o odškodnění černých Američanů, kteří sem byli zavlečeni v rámci otrokářského systému. Za silný impuls k oživení této debaty lze nepochybně označit loňskou konferenci OSN v Durbanu, kde byla na mezinárodní úrovni poprvé důrazně nastolena myšlenka odškodnit státy Afriky za škody, které jim způsobila kolonizace ruku v ruce se zotročováním a „exportem“ jejich obyvatel. V Americe se jedná o přesvědčení, že nynější Američané černé pleti otroctví sice přímo nepocítili, přesto ale výrazně ovlivňuje jejich společenské postavení - a za to by měli být jednorázově či postupně odškodněni. Zdá se, že idea odškodnění zaplavuje svět a mnoho politiků se na ní „chytá“. Cítí náhle nutkavou potřebu se omlouvat, sypat si popel na hlavu, případně ostrou rétorikou vůči jiným státům připomínat staré křivdy (a získat nějaké ty hlasy v předvolebním období). Takovému vrtochy se dostávají také do střední Evropy a tak se bude promyšlená argumentace z článku Stefana Spatha hodit nejméně jednomu z nás. Předejít absurdní myšlence, „že lze učinit zadosť spravedlnosti tím, že se jedné skupině odeberou peníze ve prospěch jiné kvůli činu, který první strana nespáchala a druhá neutrpěla“, lze jedině tak, že si každý uvědomí, zda se cítí jakýmkoliv způsobem vinen. Kdo pocituje vinu za dávné (jím nezaviněné) tragédie a žije ve svobodné společnosti, tak mu rozhodně nebude bráněno v budování gigantických pomníků, ustavování fondů pro odškodnění či organizování sbírek za své peníze. Pokud je takový chyt lidí více, mohou zakládat občanská sdružení a různé společnosti a přesvědčovat i ostatní. Důrazně je ale potřeba odmítnout generalizační tendence a ustavování pocitu kolektivní viny a - co je ještě důležitější - vybírání peněz na tyto monstrózní politické projekty od těch, kteří nejmenší vinu necítí.

Dalším textem je zamyšlení ekonomů nad vrcholně politickým projektem společné evropské měny euro. Michal Vytiska pozoruje euro optikou Mundellovské teorie optimální měnové oblasti v kombinaci s Balassa-Samuelsonovým efektem a dochází k zajímavým závěrům, které se jeví jako velmi kontrastní vzhledem k aktuální, nepřilíhající pluralitní debatě o budoucím politickém a ekonomickém uspořádání EU.

Příjemné a přemýšlivé čtení přeje

Tomáš Jirsa

Odškodné za otroctví - v čem je problém?

STEFAN SPATH

Poslední dobou se často diskutuje o otázce vyplácení odškodného za otroctví. Jeho zastánci tvrdí, že by americká vláda měla vyplatit Američanům afrického původu finanční odškodné pouze proto, že ve Spojených státech existovala od založení po dobu téměř stovky let instituce otroctví.

Pro toto tvrzení se uvádějí tři hlavní argumenty: (1) následky otroctví bránily ekonomickému rozvoji Američanů černé pleti; (2) odškodné by mohlo posloužit jako náprava historické křivdy, kterou Spojené státy spáchaly; (3) chudí černoši by tak získali větší pohotovostní příjmy, čímž by se zvýšila jejich životní úroveň a celá černá společnost by dostala šanci se pozvednout.

Na první pohled mají tyto argumenty v sobě špetku legitimity. Avšak vzhledem k potenciální kontroverzi, kterou toto téma nepochybně vyvolá, je důležité podrobně prozkoumat premisy, na nichž tyto argumenty spočívají. Pokud se chceme dobrat nějakého výsledku, musíme se nejprve podívat na samotnou instituci otroctví z historické perspektivy.

Otroctví existovalo jakožto institut na každém obydleném kontinentě na zeměkouli po dobu nejméně 4000 let zaznamenaných dějin.

Jednalo se o skutečně globální jev: Evropané zotročovali jiné Evropany, obyvatelé Asie si zotročovali jiné Asiaty, Afričané si dělali otroky z jiných Afričanů a původní obyvatelé Ameriky zotročovali ostatní příslušníky své rasy. Samotný anglický výraz pro otroctví je ve skutečnosti odvozen od výrazu *Slav*, který označuje Slovany. Ve středověku a v prvních obdobích Osmanské říše se slovanské vesnice na území dnešní Jugoslávie (Srbska) a Chorvatska stávaly pravidelně obětmi nájezdů barbarských pirátů, arabských obchodníků s otroky a osmanských dobytých, kteří hledali muže, ženy a děti, aby je odvedli do otroctví. V osmnáctém století bylo běžné, že až polovina otroků prodávaných na ostrově Zanzibar - arabské kolonii poblíž východního pobřeží Afriky - byla kavkazského typu. Krátce řečeno, zotročovali se lidé všech ras, nejen černoši, a prakticky každá kultura na světě má důvod ke stížnostem.

Otroctví na Západě bylo výjimečné pouze tím, že bylo právě zde zrušeno. Jedním z nejstarších dokumentů kritizujících otroctví byl list papeže Pia II. z roku 1462, který otroctví odsuzuje jako „velký zločin“. Britští abolicionisté, z valné většiny evangeličtí křesťané, se zasadili o legislativní revoluci, díky níž došlo k osvobození otroků v Británii a jejich koloniích.

Jakmile se na Západě dalo hnutí za zrušení otroctví do pohybu, byl to v podstatě nevratný proces. To platilo zejména pro Spojené státy, kde bylo pod vlivem ideologických základů

ústavní republiky stále obtížnější odpírat otrokům jejich práva. Zrušení otroctví ve Spojených státech představovalo historicky významný morální mezník, a to nejen pro tuto zemi, ale i pro celý svět. Na konci devatenáctého století bylo již otroctví na Západě neexistující institucí a udržovalo se pouze v malých ostrůvcích v Africe, Asii a na Blízkém Východě.

Bránilo otroctví ekonomickému pokroku černochů?

Ekonom Thomas Sowell dochází ve svém významném díle *Civil Rights: Rhetoric or Reality* (Občanská práva: rétorika nebo skutečnost) po vyčerpávajícím statistickém výzkumu k závěru, že drtivá většina černých i bílých Američanů považuje počet černošských obyvatel žijících v bídě za větší, než je ve skutečnosti. Většina dotazovaných bělochů i černochů se domnívá, že pod oficiální hranicí chudoby žijí tři čtvrtiny Američanů černé pleti, zatímco podle sčítání lidu z roku 2001 je to ve skutečnosti pouze jedna čtvrtina.

Jaké jsou příčiny tohoto rozšířeného omylu? Na vině je částečně všeobecné ztotožňování přívlastků „černý“ a „chudý“. V 60. letech bylo politicky výhodné spojovat bídu, absenci vzdělání a život v útlaku s černou barvou pleti. Pro bojovníky za občanská práva bylo rétorickou nutností zaměřit pozornost veřejnosti na věc černochů z jihu Spojených států a zapojit emoce bílé většiny proti otevřenému jizžanskému rasismu.

Tato politická strategie však měla na vznikající černou střední třídu nepředvídaný dopad. Podle logiky typu „černý rovná se chudý“ začala černá střední třída v okamžiku, kdy dosáhla lepších možností, vzdělání a majetku, být nutně méně „černá“. Odtud možná také postoj černošského establishmentu vůči soudci amerického Nejvyššího soudu Clarenci Thomasovi a poradkyni prezidenta pro národní bezpečnost Condoleeze Riceové. Černošská identita v podstatě ustrnula v 60. letech.

Obraz bídou trpících černochů závislých na vládních podporách je bohužel stále udržován při životě rasovými demagogy, jako jsou Jesse Jackson či Al Sharpton, kteří se snaží z šíření tohoto stereotypu těžit politický zisk. V politice odjakživa platilo, že šarlatáni usilující o politickou moc profitují z voličů trpících pocitem ublíženosti.

Existuje tedy nějaký odkaz otroctví, který by dnes brzdil ekonomický pokrok amerických černochů? Zkusme se podívat na některá čísla. Velké obchodní firmy už dlouho sestavují na základě vládních statistik „hrubý národní produkt“ (HNP) obyvatel černé pleti, (Pokračování na str. 2)

Odškodné za...

(Pokračování ze strany 1)

aby tak určily jejich finanční váhu. Ve skutečnosti jde o špatně zvolený termín, protože označuje pokus o změnění celkové spotřeby, a nikoli výroby zboží a služeb u černé menšiny. Černošští političtí představitelé tuto statistiku často uvádějí ve snaze přesvědčit americké podniky, aby produkovaly více zboží, které by vyhovovalo preferencím černochů. Ukazuje se, že kdyby američtí černoši měli vlastní, samostatnou zemi, představovala by 11. největší ekonomiku na světě.

Kromě toho, že představují zámožnou demografickou skupinu (bohatší než 90 procent světové populace), vykazují američtí černoši vyšší průměrnou délku života než černoši v Africe a v karibské oblasti, ba dokonce než běloši v řadě oblastí východní Evropy a Latinské Ameriky. Američtí černoši vykazují také větší míru gramotnosti a vyšší procento dosažených vysokoškolských titulů než černoši v Africe. Vzestupná sociální mobilita amerických černochů od obnovy země po občanské válce až po současnost je důkazem jejich kreativity a připůsobilosti. Odškodné je nejen zbytečné jakožto finanční náprava, ale znamenalo by také urážku pro množství úspěšných Američanů černé pleti, kterým se podařilo vymanit se z chudoby v době před i po hnutí za občanská práva.

Kdo dostane co?

Pokud se zastánci odškodného obrátí k soudům, bude zajímavé sledovat, podle jaké zásady budou určovat, kdo má právo na jaké odškodné. Z mnoha příčin to bude héraklovský úkol.

Rasová čistota je v důsledku staletí migrace, dobovačských tažení a etnického míšení spíše sociální konstrukt než biologická skutečnost. Smíšená manželství mezi příslušníky černé a bílé rasy vedla za posledních dvě století v Americe k vytvoření rozsáhlé populace jedinců, kteří tuto ostrou dichotomii popírají.

Rasové smíšené populace v jiných částech světa, kupříkladu v Latinské Americe, si pro sebe vytvořily různé klasifikace podle poměru příslušné rasy v krvi, jdoucí až k jedné osmině. Ve Spojených státech se však praxe rasové klasifikace vyvíjela odlišně.

Ve snaze upřít dědičná práva nemanželským potomkům, jejichž matkou byly otrokyně, si majitelé plantáží na pováleném Jihu vytvořili ono obávané „pravidlo jedné kapky“, které mělo bránit soudům, aby jejich rasově smíšené potomky nazývaly jinak než „černoši“. Nomenklatura této rasistické praxe přetrvávala až do současnosti a řídí se jí jak bílí, tak černí obyvatelé, ačkoli ve většině případů si její diskriminační původ ani neuvědomují. Stačí si uvědomit, že o Vanesse Williamsově nebo Colinu Pellowovi se hovoří jako o černoších navzdory jejich rasově různorodému původu.

Budou snad v situaci takovéto rasové nejednoznačnosti rozdělovači případného odškodného žádat potvrzení o rasové čistotě? Taková myšlenka je zvrácená.

Dalším úskalím při vyplácení odškodného byla skutečnost, že určité procento černochů bylo volných ještě před zrušením otroctví, protože se vykoupili nebo je soucíní otrokáři propustili. Mají jejich potomci právo na odškodné?

V poválečném New Orleans se nezřídká stávalo, že svobodní černoši vlastnili otroky. Skutečnost, že lidé černé pleti měli otroky, je velmi ožehavým a diskutovaným bodem. Je pravdou, že drtivá většina černochů, kteří si ku-

povali otroky, tak činila ve snaze dostat na svobodu příbuzné či přátele. Existuje však řada patřičně zdokumentovaných případů černošských otrokářů, kteří v Louisianě drželi své otroky v poddanství po celý život.

Otrokářství amerických černochů představuje vážný zádrhel pro spravedlivé rozdělení odškodného. Jen málo Američanů, ať už černých nebo bílých, zná dostatečně dobře svůj rodokmen, aby mohli s jistotou určit podrobnosti ohledně činnosti svých předků před dvěma sty lety.

Pak je tu případ afrických a karibských přistěhovalců v době po občanské válce. Odhaduje se, že tato podskupina černochů představuje tři až pět procent z celkové černošské populace ve Spojených státech. Budou tito lidé platit, nebo dostávat odškodné?

Další odškodné?

V některých ohledech by se dalo argumentovat, že odškodné za otroctví už zaplacené bylo. Toto implicitní odškodné mělo, jak se uvádí, formu přímých peněžních transferů ve formě sociálních dávek či nepeněžních dotací, jako byly např. kvóty na přijímání zaměstnanců či studentů. Programy založené na přednosti určité rasy, např. tzv. „affirmative action“, umožnily stovkám tisíc černochů dostat se na vysokou školu či získat místo na základě odlišných kritérií, než jaká se uplatňovala u ostatních skupin obyvatel.

Neměli bychom přehlížet, že největší ironií otroctví v Americe je to, že potomci lidí privilegovaných přes Atlantik z Afriky jsou na tom prokazatelně lépe než potomci těch, kteří zůstali ve své domovině. V subsaharské Africe najdeme některé z nejhudších zemí, jejichž obyvatelé žijí v těch nejbídnějších podmínkách na světě. Nemoci, války a hladomory jsou zde na denním pořádku, přičemž zkorumpované vlády v čele s vojenskými a zlodějskými diktátory jsou zárukou toho, že ekonomický růst a rozvoj obyčejných lidí nepatří mezi priority. Americký reportér Keith Richburg dochází ve své knize *Out of America: A Black Man Confronts Africa* (Mimo Ameriku: Černoch v konfrontaci s Afrikou) k závěru, že američtí černoši by měli považovat za štěstí, že unikli marasmu, v jakém se dnes Afrika nalézá.

Nejen černoši, ale všichni Američané by měli považovat za štěstí, že se narodili ve společnosti s největšími možnostmi vzestupu. Americký sen není mýtus, ale realita - a to realita natolik lákavá, že se každoročně snaží k našim břehům dostat desítky tisíc lidí z celého světa. Výhody života ve Spojených státech tedy oslabují, ne-li zcela potírají jakékoli opodstatnění argumentů ve prospěch skupinového vyplácení kompenzací černochům za to, co se stalo jejich předkům.

V systému, kde politici kradou peníze Petrovi, aby je mohli dát Pavlovi, se tito politici mohou, jak kdysi poznamenal George Bernard Shaw, vždycky spolehnout na podporu Pavla. Ale povede toto přerozdělení bohatství k něčemu obohacení? Ano. Lidé, kteří dostanou těžce vydělané peníze odebrané daňovým poplatníkům, na tom budou z materiálního hlediska nepochybně lépe. Chceme-li však posuzovat, zda je taková politika zdravá, je třeba se dívat dál než jen na okamžitý efekt a snažit se rozpoznat, jaký bude dopad na ostatní skupiny.

Z tohoto pohledu by totiž odškodné nepředstavovalo ekonomický stimul, protože by znamenalo pouze přesun majetku od toho, kdo jej vyprodukoval, k někomu jinému - nedošlo by k vytvoření žádného nového bohatství. Použijeme-li moudrost Frédérica Bastiata a pokusíme se podívat na to, co ve veřejné politice *není vidět*, můžeme konstatovat, že proti viditel-

ným ekonomickým výhodám odškodného stojí neviditelné příležitosti, kterých se budou muset vzdát daňoví poplatníci. A přeneseme-li tuto zásadu do kontextu, kterým se zabýváme, jak může někdo tvrdit, že by utrácení peněz z odškodného ze strany černochů představovalo hospodářský stimul?

Ekonom jako takový nemůže vynášet normativní soudy o určitém programu, a zůstat přitom věrný své disciplíně. Nemůže nám poradit, jak napravit historický zločin otroctví (za předpokladu, že jej po tak dlouhé době vůbec lze napravit). Co nám však ekonomie může říci, je to, že pokud politici uberou z bohatství jedné skupiny, aby zaplatili odškodné jiné skupině, protože třetí (již zemřelá) skupina se před 150 lety dopustila křivdy na čtvrté (již zemřelé) skupině, vznikne z toho obrovské množství problémů. Největším z nich by byla rasová nesnášenlivost a rozjitření vpravdě oslabujícího pocitu ukrivděnosti mezi černošskou mládeží.

Za co mohou současní daňoví poplatníci?

Ze všech tří hlavních argumentů ve prospěch odškodnění je nejiracionálnější ten o náhradě škody. Na jihu Spojených států bylo sice velmi rozšířené otroctví, ale nikoli otrokářství. Odhaduje se, že otroky vlastnilo jen 10 % bělochů. Naprostá většina lidí otroky neměla, protože jim chyběly buď finanční nebo zemědělské zdroje, které by práci otroků umožňovaly. Otrokářství bylo omezeno na silně koncentrovanou, bohatou jižanskou elitu - pozemkovou aristokracii.

V současnosti žijeme v zemi s 285 miliony obyvatel. Vzhledem k přistěhovalectví můžeme s jistotou tvrdit, že většina bělošských obyvatel této země jsou potomci přistěhovalců z doby po občanské válce, kteří neměli s otroctvím nic společného.

Mnohé etnické skupiny, které dorazily k americkým břehům počátkem dvacátého století, jako třeba Irové, evropští Židé a Číňané, se staly obětmi silné diskriminace. S každou další generací si však etnické skupiny vytvářely profesionální dovednosti, znalosti a kulturní normy, nezbytné pro plnou asimilaci a vzestup na vyšší socioekonomické úrovni v rámci hlavního proudu americké kultury.

Proč by tedy měli být potomci těchto skupin, nemluvě o lidech, kteří jsou Američany teprve v první generaci, finančně zavázáni černochům jakožto skupině? V americkém právním systému spočívá náhrada škody na principu příčiny a následku - člověk platí náhradu za škodu, kterou způsobil. V případě otroctví neexistuje žádný žijící viník, který by za tento zločin mohl zaplatit.

Pravděpodobně nejzávažnější omyl, kterého se zastánci odškodného dopouštějí, není ekonomického, ale filosofického charakteru. Představa, že lze učinit zadosť spravedlnosti tím, že se jedné skupině odeberou peníze ve prospěch jiné kvůli činu, který první strana nespáchala a druhá neutrpěla, znamená otevřenou kolektivistickou urážkou pro americký ideál individualismu. Lidé nejsou zaměnitelné figurky, ale jednotlivci zodpovědní za vlastní jednání. Otroci a otrokáři jsou po smrti, a nikdo je nemůže přivést nazpět.

Naše Ústava zavedla rámec pro rovnost všech jednotlivců před zákonem a pozdější zákony odbouraly zbývající rasově založené bariéry bránící svobodě, aby mohli černoši stejně jako běloši požívat výhod tohoto jedinečného systému. Jediným řešením rasového problému v Americe je proto oddanost zásadě individualismu.

Autor je výkonným ředitelem Foundation for Economic Education.

Přeložila Veronika Machová.

Měnová unie a problémy konvergence

MICHAL VYTISKA

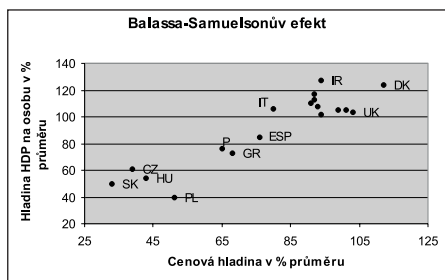
Ve svém článku se vyjádřím k současnému měnovému upřádání v Evropské unii a jeho vlivu na Českou republiku. Využiji přitom dva teoretické koncepty, které jsou dnes v našich odborných textech skloňovány ve všech pádech, a pokusil bych se o jejich vzájemnou syntézu. Jedná se o **teorii optimálních měnových oblastí** a o **Balassa-Samuelsnův efekt**.

Pojem optimální měnové oblasti zavedl do ekonomie současný nositel Nobelovy ceny za ekonomii R. A. Mundell. Ve svém článku z roku 1961 definoval podmínky, při kterých by dvě území měla sdílet jednotnou měnu, resp. při kterých by dvě území měla využívat samostatné měny s pohyblivým měnovým kurzem. **Ve fungující měnové oblasti by měla existovat mobilita pracovních sil, která by mezi jednotlivými částmi působila jako vyrovnávací prvek namísto volně pohyblivého měnového kurzu.** Při deficitu platební bilance by místo depreciaace kurzu nastal odliv pracovní síly z postižené oblasti do oblasti, která je v daném momentě lépe. Základní podmínkou fungování měnové oblasti tedy není plnění makroekonomických kritérií, jako velikost státního dluhu k HDP apod., ale mobilita pracovních sil. Podle tohoto teoretického konceptu je vystavěna i Evropská měnová unie (EMU), na jejíž tvorbě se Mundell podílel. Otázku, na kolik je tato podmínka splněna dnes v EMU ponechme zatím stranou.

Přejdeme nyní k druhému konceptu. V roce 1964 ekonomové Bela Balassa a Paul Samuelson, rovněž nositel Nobelovy ceny za ekonomii, publikovali nezávisle na sobě články, v nichž vysvětlovali proces ekonomického dohánění vyspělých zemí méně vyspělými zeměmi. Rozdělili hospodářství na dva sektory - první sektor vyrábí mezinárodně obchodovatelné zboží a druhý neobchodovatelné zboží. Proces ekonomické konvergence je spojen s růstem produktivity práce v sektoru obchodovatelného zboží a následně i růstem mezd a potažmo i cen, který však nepůsobí inflačně, protože je kompenzován nárůstem produktivity práce. Tento mzdový nárůst se přenáší i do sektoru neobchodovatelného zboží, kde však není doprovázen nárůstem produktivity práce a ve svém důsledku působí inflačně. **Proces ekonomického dohánění je - při určité kurzové stabilitě - v méně vyspělé zemi doprovázen vyšší mírou inflace než ve vyspělejší zemi.**

Jako empirický základ tohoto procesu slouží vztah mezi cenovou hladinou a úrovní HDP. Uvedený obrázek ukazuje úroveň cenové hladiny a HDP na hlavu (jako procenta průměru zemí OECD) za rok 2001. Pozitivní vztah mezi úrovní

HDP na hlavu a cenovou hladinou je patrný již z první pohled. Chudší země mají nižší cenovou hladinu. Podle zákona jediné ceny má teoreticky všechno obchodovatelné zboží ve všech zemích stejnou cenovou úroveň. Veškeré cenové rozdíly jsou tedy způsobeny rozdíly v cenách neobchodovatelného zboží, jako jsou kadeřnické služby, restaurace apod. Rozdíly v tomto sektoru nemohou být odstraněny cenovou arbitráží, ale skrze růst produktivity při výrobě obchodovatelného zboží a mzdovou náklazou, která tlačí na růst cen i u neobchodovatelného zboží. O tomto procesu se hovoří především v souvislosti se zeměmi přistupujícími k EU, méně již v souvislosti se zeměmi samotné Evropské měnové unie, kde Balassa-Samuelsnův efekt působí rovněž.

Zdroj dat: OECD

K odstraňování těchto cenových rozdílů by podle Balassy mohl přispět rovněž cestovní ruch - turisté by směřovali do regionů s nižšími cenami. V těchto regionech by byla stimulována poptávka a nastal by cenový růst. **Kromě pohybu turistů však může ke stírání rozdílů v relativních cenách přispět další ekonomický proces - a sice pohyb pracovních sil.** Pracovníci by se přemisťovali do regionů s vyššími mzdami, tam by zvyšovali nabídku na trhu práce a zároveň by opačný jev nastal v zemi, ze které by odešli, a pohyb pracovních sil by tak působil jako vyrovnávací prvek na ceny neobchodovatelného zboží. Nastávala by arbitráž na trhu práce.

Jaká je souvislost mezi požadavkem na mobilitu pracovní síly pro fungování Evropské měnové unie a Balassa-Samuelsnůvým efektem? **Jak je vidět z grafu, Balassa-Samuelsnův efekt v EMU existuje, což nám může sloužit jako důkaz nedokonalé mobility pracovníků. V rámci EMU není splněna základní podmínka existence optimální měnové oblasti.** Jistě existují statistické metody zjišťování mobility pracovních sil, nám však jako důkaz nedokonalé mobility plně postačí existence cenových rozdílů. (To na druhou stranu neznamená, že u zemí, mezi kterými nepůsobí Balassa-Samuelsnův efekt -

tj. které mají stejnou výši cenové hladiny a HDP na hlavu -, existuje vzájemná mobilita práce!)

Přijetí eura bylo převážně dílem politiků a nikoliv ekonomů a jeho osud v budoucnu je, stejně jako jeho vznik, závislý na politických zájmech Evropské unie. **Evropská měnová unie je založena pouze na politické vůli mít jednotnou měnu.**

Politická vůle mít jednu měnu je samozřejmě vedle ekonomických kritérií důležitý faktor. Jako příklad lze uvést Českou republiku, která také jistě jako celek neplní stoprocentně podmínky optimální měnové oblasti, ale politická vůle mít jednu měnu, českou korunu, je oproti EMU nespočetkrát vyšší. Od přijetí eura Unie zatím nezažila vážnější hospodářské problémy, ne však díky jednotné měně. Až některé země Evropské unie zasáhne recese, jistě se zvýší i politický tlak na národních úrovních mít vlastní měnovou politiku, která by národní zájmy hájila lépe než Evropská centrální banka. Odstředivé tlaky v samotné unii jsou však stále silnější a v národních parlamentech jsou stále početněji zastoupeny národně-pravicové strany (Francie, Itálie, Rakousko a poslední volby v Holandsku), které pouze zatím nepřišly na to, že by mohla jednotná měnová politika poškodit jejich národní zájmy.

Pro malou otevřenou ekonomiku nemusí být rozumné vstupovat do svazku, jehož osud je zcela mimo jeho kontrolu, a která je tak kriticky závislá na pohybech kurzu. Případný rozpad dnešního měnového systému by se jistě pro členskou zemi neobešel beze ztrát, nehledě na ztráty, jež může malá ekonomika utrpět již během členství v celku, který se bude více řídit zájmy těch nejsilnějších. To, že převažují zájmy silnějších, je realita dnešní EU - vždyť jsou to převážně daně německých a francouzských poplatníků, které živí bruselské byrokraty.

Členství v EMU proto zvažujeme, jak nejpěchlivěji můžeme a vyčkejme. Zatím žádná měnová spolupráce v rámci Evropy neslavila dlouhodobý úspěch.

Odkazy:

- Balassa, B.: The Purchasing-Power Parity Doctrine: A Reappraisal. Journal of Political Economy, Vol. LXXII, September 1964, pp. 585-596
- Brito, P.-Correia I. H.: Inflation Differential and Real Convergence in Portugal. Economic Bulletin, Banco de Portugal, June 2000, pp. 41-46
- Purchasing Power Parities 1999 Benchmark Results. OECD 2001
- Mundell, R.: Optimum Currency Areas, American Economic Review, No 3, 1961
- Samuelson, P.: Theoretical Notes on Trade Problems. Review of Economics and Statistics, Vol. XLVII, May 1964.

Autor je studentem Vysoké školy ekonomické.

Liberální koMix

Kreslí Marek Příkrýl

KNIHA MĚSÍCE

Murray N. Rothbard: The Case Against Fed

„Nejtajnější a nejskrytější operace americké vlády se neoddehrávají - jak by člověk předpokládal - v CIA, DIA, nebo v nějaké jiné supertajné špionážní agentuře. CIA a ostatní „tajné“ agentury jsou pod kontrolou Kongresu. Jsou transparentní: kongresová komise je kontroluje - kontroluje jejich rozpočty a také jejich aktivity.. Je nepřilíš známo, že existuje federální agentura, která svou tajností převyšuje všechny ostatní

o hlavu. Federální rezervní systém (tj. americká centrální banka) není odpovědný nikomu - nemá žádný rozpočet, není předmětem auditu a žádná komise Kongresu nemá ponětí o tom, co dělá, natož aby mohla ovlivnit jeho aktivity. Fed, instituce zodpovědná za životně důležitý monetární systém státu, není nikomu odpovědný - a tato prapodivná situace, je-li vůbec pochopena, je vydávána za ctnost.“

Murray N. Rothbard (1926 - 1995) je považován za jednoho z hlavních představitelů rakouské ekonomické školy a předního odborníka na oblast centrálního bankovníctví. Tomu napovídají i jména knih, jejichž je autorem - What Has Government Done to Our Money?, The Case for a Hundred Percent Gold Dollar, Man, Economy and State aj.

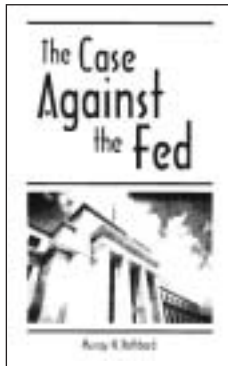
V této knize se Rothbard zamýšlí nad nemorální podstatou centrálního bankovníctví a velmi pečlivě odhaluje kořeny jeho vzniku. Federálnímu rezervnímu systému vyčítá jeho falešnou nezávislost, která ho má rádo

ochraňovat před politickými tlaky na zvyšování inflace - jak ale Rothbard dokazuje, Fed je hlavní příčinou chronické inflace, která permanentně snižuje miliónům lidí jejich životní úroveň. Dočteme se také o neblahém vlivu Fedu na ekonomické cykly a výrazném podílu na ekonomicky problematických obdobích Spojených států.

Po této knize je nutné sáhnout, chcete-li se

dozvědět více o podstatě centrálního bankovníctví a odhalit nebezpečí pro individuální svobodu, které se skrývá v monopolizaci odvětví tak důležitého, že má na starosti celý peněžní systém.

Murray N. Rothbard:
The Case Against Fed
Ludwig von Mises Institute, 1994
www.laissezfairebooks.com

Petr Mach: Úskali evropské integrace

Centrum pro ekonomiku a politiku právě vydalo knížku, která je kritikou procesu evropské politické integrace. Knížka obsahuje deset kapitol - Evropská unie potlačuje konkurenci jurisdikcí, Komu slouží evropské normy?, Evropa není optimální měnovou oblastí, Euro jako politický projekt mezinárodního přerozdělování, Kdy má Česká republika usilovat o připojení k euro?, Evropská unie přistoupila kvůli euru k cenové regulaci, Evropa není „optimální politickou oblastí“, Evropská unie a teorie her, Nezdravé kořeny evropské integrace, Alternativa vstupu do EU. Jednotlivé kapitoly vycházejí z textů, které většinou byly již publikovány v Laissez Faire, Profitu a dalších periodikách. Autorem předmluvy je Václav Klaus. Knížka má 76 stran a k dostání je v knihkupectvích nebo na www.cepin.cz.

PŘÍŠTĚ:

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ O FRANCII

- Veronique De Rugy
z amerického CATO
Institute o aktuální
francouzské situaci
a výhledům
do budoucna

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: Petr Mach, Bozděchova 8, 150 00 Praha 5, tel.: 0603-228753, e-mail: machpetr@iol.cz, <http://www.petrmach.cz>, číslo účtu 152050656/0300. Šéfredaktor: Tomáš Jirsa, e-mail: tjirsa@centrum.cz. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597